

NARRADOR-

Pel sol d'agost, ben colrats,
cavalqueu a les boscúries,
Hug I (1) comte d'Empúries,
tu amb deu dels teus soldats.

L'astre rei no brilla gaire,
tapat pels núvols del cel.
Cap al nord i al grat de l'aire
alceu la pols com un vel.

Ulls mig clucs, la cara trista,
no aneu pas a Sant Martí. (2)
Quermançó ja és a la vista;
i és allà on voleu dormir.

Véns del poble d'Orriols (3)
on cinc jutges han jurat
l'arbitratje que no vols;
Quermançó et farà costat !

A l'altar de Sant Genís
t'han negat el pa i la sal !
Pel rocam, pel fort pendís,
Quermançó et guarirà el mal .

No has dormit. La tramuntana
Bat el front amb aire net .
No tens pau, virtut ni ufana
perquè has perdut Ullastret !

Hug I, si et plau, escolta;
tinc un llarg temps per raó;
que si al cor, la pena és molta,
no es pas trista la lliçó.

El procés ha fet història;
si el litigi, l'has perdut,
la forma és plena de glòria
pels que hi heu intervingut.

Ermesenda (4) demanava
un judici a l'estil got.
D'influència parlava ;
de justícia, cap mot!

COMTE HUG I (Cursiva)

*Tu vas dir que: " Barcelona
tindrà de Roma el suport,
igual que el tindrà Girona,
que amb mi té límit, al nord*

*Pel que fa a l'Abat Oliba
vol ser just i net amb tots;
mes li graten la geniva
els papals i romans brots.*

*Girona no és un comptat;
un bisbe n'és el senyor.
I tant clergue barrejat
no pot portar res de bó.*

*No em mereixeu confiança,
barons de noble relleu !
Cristià soc ; prenc la llança;
vull el judici de Déu !*

*Que les armes ens judiquin ;
Seguim la tradició.
Que els seus cops ens dignifiquin
I diguin qui te raó!"*

Per frenar-te les paraules
feu l'Abat: (5) *No siguis foll !* (abat OLIBA)
Tu, callat com els retaules,
sota el claustre de Ripoll.

Et va dir que *el teu desfici* (Abat OLIBA)
*pels combats de sang i sort,
Déu no els vol, ni són judici.
Mai no es just causar la mort !*

Acceptares l'arbitratge
de les lleis, raons i mots,
interessos, mala imatge...
imperfeció de tots! (6)

:

Amb mil anys de dura història,
ara al segle XXI
també sentim la cridòria
de lleis injustes; com tú !

No tothom és digne i clar.
Els jutges són carn i sang!
No tothom sap el que fa;
som humans i fets de fang.

Però hi ha un poble que lluita
per viure amb seny, goig i pau.
Vigila sempre, i s'acuita,
que no naufragui la nau.

Comte: tú i l'Abat Oliva
Catalunya heu renovat.
Qui d'enfrontaments ens priva,
porta pau i llibertat!

Hug I, aixeca't ara !
Solca el vent de Quermançó,
que ja l'alba ens ve de cara,
plena de seny i raó.

Has omplert sègles de glòria
i pau, com els jocs florals.
Honor de la nostra història,
ens has lliurat de molts mals.

Són alous de Catalunya:
Ullastret , el Rosselló,
Vic, Ripoll, que el mal espunya!,
la Cerdanya i Quermançó.

Però també Barcelona,
el comtat que t'ha ferit !
I el bisbat veí, Girona;
La Pàtria ens ha unit.

Compte Hug, llum de la història,
bon llegat ens has deixat !.
Catalunya dóna glòria
al teu nom i al teu Comtat.

NOTES HISTÒRIQUES

El comte Gausfred (Guifré), l'any 989 va designar successor seu pel comtat del Roselló, el seu fill Gelabert, i pel comtat d'Empúries el seu altre fill Hug .D'ell sabem que va mantenir Quermançó com un baluard important del seu comtat . L'any 1019, aconsellat per l'Abat Oliva, va consentir una mena d'arbitratge de Dret, en lloc de l'anomenat “ judici de Déu” - que consistia en lluita armada entre dos cavallers -, per solucionar un litigi sobre la vila d' Ullastret, que finalment, va perdre.

L'any 1.029 va organitzar l'arxiu del comtat d'Empúries al castell de Quermançó.
L'any 1.019, tot i que ja existia Castelló d'Empúries, que posteriorment va ser la capital del comtat, els comtes vivien a Sant Martí .
A l'església del poble d' Orriols, hi havia l'altar de Sant Genís, on es feien juraments solemnes i es ratificaven les paraules que s'havien donat els comtes, cavallers i ciutadans . En l'arbitratge sobre Ullastret, era el comte de Besalú qui representava Hug I i, quan la sentència li va ser adversa, va dir que no estava d'acord i va demanar que els altres jutges juressin a l'altar de Sant Genís d'Orriols. Així ho varen fer, però confirmaren la resolució, per la qual el comtat d'Empúries perdia Ullastret.

Quan el comte de Barcelona, Berenguer Ramon I ,
era menor d'edat, el representava la seva mare
Ermesenda. I aquesta era la situació durant l'any
1019 .

Parlem de l'Abat Oliba, de Ripoll.

La història, amb justa raó, ha distingit l'Abat
Oliba, com l'home que va acabar amb els judicis
anomenats “ de Déu”, en els quals el combat
decidia qui tenia raó. Però potser no s'ha fet prou
justícia històrica al Comte Hug I, el qual sabia
perfectament els lligams d'amistats i influències
que afectaven a la majoria de jutges que varen
intervenir en el litigi . I malgrat tot, ho va
acceptar. I va perdre. Però va col.laborar
eficaçment per establir, de cara al futur, els
judicis de Dret i eliminar els de “sang”.

GUISLA D'EMPÚRIES

Hug I entrava a casa,
en tornar de Quermançò;
amb l'armadura i l'espasa:

COMTE HUG I. Germana, no tinc perdó !

*Ullastret ja s'ha perdut,
i el compte de Barcelona
gaudeix, amb la solitud
que em pertoca. I no perdona.*

GUISLA

*“ Germà, reposa i espera.
No ho podies fer millor.
Ni mujadas ni quarteras)
Han de dur-te més dolor !*

*Fes la pau amb Barcelona,
Besalú i el Rosselló
Dansem tots; fem la rodona;
en mig hi ha la nació.*

*Sunyer, (1) el nostre besavi,
a Jonqueres féu la pau
amb Roma. Fou just i savi
timoner d'aquesta nau.*

*Veles al vent, des d'Empúries
va guanyar el Mediterrani.
va dir: Calmaré les fúries
perquè el Sarraí no mani ! (2)*

*En la pau, l'avi Gausbert
feu restaurar i beneir
amb tota cura i encert,
l'església de Sant Martí.*

*Per la reconstrucció
del que va enrunar el normand, (3)
li atorgà el poble, amb raó,
títol d'Heroi Triomfant"*

*Ara tú has tallat ségles
de mort, de guerra i esglai.
Arbitratges, lleis i regles
són camí. No ho dubtis mai.*

*I amb el gran comptat del Sud
hem de fer pinya . S'escau
l'aliança . Fes, astut,
amb Barcelona la pau. "*

Guisla, amb seny i raó,
va oferir la juventud
Com un cant de germanor,
Per aquell alou perdut.

Per l'entesa i l'aliança
dels comptats, prou va lluitar
bressol de pau i esperança;
seny del poble català

El comte de Barcelona
enviudà. I Guisla, llesta,
en fou l'esposa segona.
Filla d'Empúries, honesta,

lluitadora amb ferm anhel,
serventa, dama i mestressa,
de l'Empordà fou arrel
i a Barcelona, comtessa.

NOTES HISTÒRIQUES

Molt probablement, fou el compte Sunyer II, besavi d'Hug I i de la seva germana Guisla, qui, al concili de Jonqueres, va aconseguir que fos alçada la excomunicació que pesava sobre ell mateix, i sobre els seus fills, esposes i vassalls. Ens fonamentem en l'obre de l'historiador català Rovira Virgili, per establir el lligam familiar de germans entre la que fou Comptessa de Barceona, anomenada Guisla i el Compte Hug I. Altres historiadors més moderns defensen una altra nissaga pel que correspon a Guisla. Però aquest libre és un poemari. No un tractat d'història, i per això ens recolzem en Rovira Virgili, tot i que, per ciència històrica, podrien tenir raó els historiadors més moderns. Aquesta és l'única dada històrica del poemari que considerem dubtosa, i per això en fem esment.